

ВНЕСОК АРХІТЕКТУРИ АНТИЧНОЇ ГРЕЦІЇ У РОЗВИТОК СВІТОВОГО АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЦЕСУ

Історія архітектури одна з фундаментальних дисциплін у підготовці студентів – архітекторів. Кожний історичний період становлення та розвитку світового архітектурного процесу є відображення духовної, художньої та матеріальної культури суспільства на певному етапі еволюції. Важливим питанням завданням курсу історії архітектури є не лише вивчення хронології еволюції архітектури та ознайомлення з найвідомішими, найзначнішими архітектурними пам'ятками світу, а й розуміння причинно-наслідкових зв'язків між історичними етапами та впливу кожного з них на подальший розвиток архітектури. Ці питання висвітлені в дослідженнях таких українських науковців, як В. Вечерський [1], О. Горбик [2], В. Тимофієнко [3] та ін.

Фундаментальною основою становлення світового архітектурного процесу є Античність. Важливу роль у ньому відіграла Греція, оскільки вона завдяки своєму гуманізму стала взірцем та джерелом ідей для давнього Риму, Середземномор'я та європейської культури. Твори грецької архітектури відрізняються єдністю форми та змісту, демократичністю, синтезом естетики та функціональності, органічним злиттям з ландшафтом. Провідною рисою архітектури античної Греції є її антропоморфність, що стала основою пропорційності ордерної системи та є вираженням антропоцентризму грецького суспільства.

Основним здобутком давньої Греції є створення ордерної системи, на основі естетичного переосмислення, вже відомої на той час, стійко-балкової конструкції. У ній відобразилися системність, функціональність та тектонічність грецької архітектури, а також художньо-естетична досконалість її складових. Системи, сформованих у різних регіонах античної Греції, ордерів (доричного, іонічного та коринфського) стали основою становлення та розвитку римської ордерної системи. Вони є базовим формоутворюючим елементом багатьох архітектурних стилів, таких як – ренесанс, бароко, класицизм, історизм та ін. Композиція грецького ордера стала вираженням єдності форми та змісту архітектури та естетичності основаної на пропорційності цілого та його складових елементів.

Окрім ордеру, важливими для світової архітектури були такі досягнення давніх греків:

- *типологія екстер'єрних ордерних храмів* — простилю, амфіпростилю, периптеру та диптеру. Грецькі храми виконували роль архітектурно-композиційного центру міста. Прототипом ордерних храмів був крито-мікенський мегарон. Найважливішою рисою, яку вподобали греки, було гармонічне поєднання мегаронів з рельєфом місцевості, що й стало основою органічності грецької архітектури;

- *ансамблевисть грецької архітектури*. Прикладом є формування грецьких акрополів – цитаделі грецьких полісів, що утворювалися храмовими комплексами;

- *ансамблеве ордерне оформлення громадських просторів*. Цей прийом активно застосовувався в архітектурі античного Риму, а також в період ренесансу та класицизму, коли формувалися ордені площі та вулиці;

- *типологія та форми видовищних споруд*. В Греції були розроблені та функціонально вирішені будівлі театрів, спортивних стадіонів, залів політичних зібрань, бібліотек тощо;

- *структура дворового типу житлових будівель*, яка була запозичена з догрецької середземноморської архітектури та переосмислена античними греками. Сформовані типи пастадних та перистильних будинків з внутрішньою ордерною галереєю набули активного поширення в наступних етапах розвитку європейської архітектури;

- *меморіальна архітектура* – мавзолеї, вівтарі, пам'ятні знаки. Типологія та композиційне вирішення грецької меморіальної архітектури набули подальшого розвитку в архітектурі античного Риму та інших світових стилях.

Таким чином, від античних грецьких архітекторів у спадок наступним поколінням залишився неймовірно багатий доробок. Характерні риси грецької архітектури, такі як – антропоцентризм, тектонічна логічність, раціоналізм, демократичність, гармонія навколишнього середовища та конструкцій, естетичність неодноразово надихали архітекторів різних історичних періодів на їх переосмислення та використання у формуванні нових архітектурних стилів.

Література

1. *Вечерський В.В. Курс історії архітектури. Методичний посібник з дисципліни «Всесвітня історія архітектури» для студентів мистецтвознавчої спеціалізації вищих навчальних закладів.* - К.: Видавництво Інституту проблем сучасного мистецтва, 2006.

2. *Горбик О.О. Всесвітня історія архітектури в тезах і зображеннях: (пам'ятниковнав. довід.).* – Київ : Фенікс, 2017.

3. *Тимофієнко В. І. Нариси всесвітньої історії архітектури : У 4 т. Т. 1, кн. 1. Архітектура Стародавнього світу / В. І. Тимофієнко; ред.: В. І. Єжов; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт.* - К., 2000.